

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ**НАПОРЧУК Денис**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0008-6627-7746>e-mail: hurley2581@gmail.com

Дослідження спрямоване на аналіз демографічних змін та впливу російської агресії на населення України в контексті війни. Використовуючи аналіз демографічних тенденцій, дослідження оцінює вплив військових дій на кількість біженців, зміни структури населення та можливі наслідки для різних вікових груп. На основі даних з офіційних джерел, дослідження розглядає декілька сценаріїв розвитку подій, аби передбачити можливі варіанти змін чисельності та складу населення України. Особлива увага приділяється динаміці вікової структури, гендерному складу, рівням народжуваності та смертності, а також міграційним потокам. Дослідження підкреслює важливість відновлення країни та створення умов для повернення біженців у майбутньому.

Ключові слова: демографічні зміни, народжуваність, смертність, міграція, біженці, війна, вплив на населення, прогнозування, Україна.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-35>**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Постановка проблеми у загальному вигляді полягає в аналізі демографічних змін в умовах військового конфлікту, російської агресії на території України. Це важливе дослідження має на меті розуміння впливу війни на населення України через оцінку кількості біженців, зміни структури населення та можливі наслідки для різних вікових груп. Враховуючи динаміку вікової структури, гендерний склад, рівні народжуваності та смертності, а також міграційні процеси, дослідження спрямоване на прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій. Вирішення цієї проблеми важливе як для наукового розуміння демографічних процесів в умовах конфлікту, так і для практичних завдань, зокрема формування політики відновлення країни та створення умов для повернення біженців у майбутньому.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед дослідників, які вивчали демографічні зміни та вплив російської агресії на населення України в контексті війни, можна виділити наступних: Потапенко В. [1], Лібанова Е. М. [4], Позняк О. В. [4], Черенько Л. М. [7], Полякова С. В. [7] та ін. Автори досліджували такі аспекти, як: вплив воєнних дій на рівень смертності, народжуваності та міграції, зміни у віковій структурі населення, специфічні проблеми різних груп населення, таких як діти, жінки та люди похилого віку, вплив демографічних змін на економіку та соціальну сферу України.

**ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері демографії та впливу збройних конфліктів, все ще існують невирішені питання, які потребують подальшого дослідження. Дослідження, як правило, зосереджуються на короткострокових наслідках збройного конфлікту, таких як зміни рівня смертності, народжуваності та міграції. Однак важливо також дослідити довгострокові наслідки конфлікту, такі як вплив на здоров'я, освіту та економіку наступних поколінь. Дослідження часто не враховують специфічні проблеми різних груп населення, таких як діти, жінки, люди похилого віку та люди з інвалідністю. Потрібні більш детальні дослідження, щоб зрозуміти, як збройний конфлікт впливає на ці групи та які їм потрібні послуги та підтримка.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є оцінка демографічного стану України в умовах військового конфлікту та аналіз впливу російського вторгнення на демографічні перспективи країни.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вплив російсько-українського конфлікту на чисельність, структуру та динаміку населення України, включаючи розрахунки можливих сценаріїв розвитку подій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Протягом майже двох років активних бойових дій, розпочатих росією, в Україні стали актуальними серйозні демографічні проблеми. Ці проблеми вказують на руйнування всіх трьох ключових аспектів формування людського капіталу: народжуваності, тривалості життя та міграції.

За останні пів року 2023-го року в Україні зареєстрували народження 96 755 дітей (47 129 дівчаток і 49 626 хлопчиків), що на 28% менше порівняно з аналогічним періодом 2021 року (135 079 дітей). Загалом показники народжуваності в Україні тривалий час знижуються, зменшуючись приблизно на 7% щорічно починаючи з 2013 року (рис. 1). Проте великий конфлікт призвів до найгострішої кризи народжуваності [9].

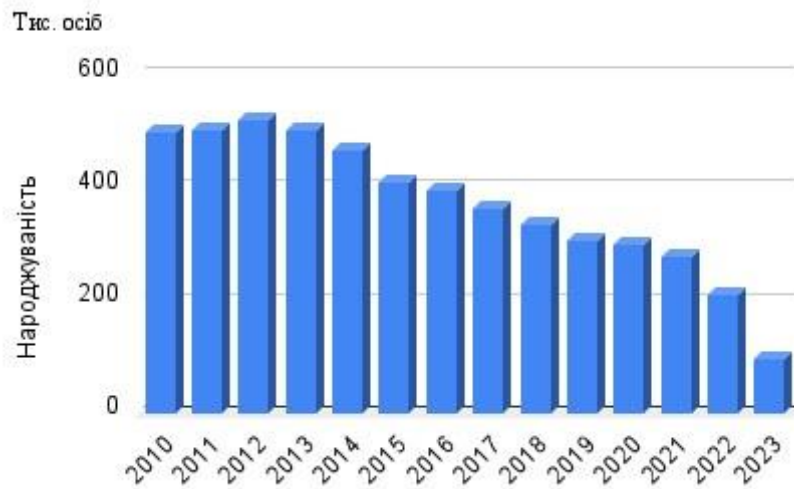

Рис. 1. Зниження рівня народжуваності в Україні з 2010р. по 2023р. [9]

З огляду на графік на рисунку 1, з 2010 року народжуваність в Україні стрімко й безперервно знижується, найбільше падіння спостерігалось з 2019 року, коли рівень народжуваності впав на 7,6% за рік. Різке падіння народжуваності у 2022 році пояснюється початком повномасштабної війни росії проти України.

У 2023 році рівень народжуваності впав до рекордно низького рівня, значно нижче рівня 2,1 дитини на одну жінку, необхідного для простого відтворення населення. В середньому за цей рік щомісяця народжується приблизно 16 100 дітей. Для порівняння, до повномасштабної війни, кількість народжень коливалась від 21 000 до 23 000 дітей щомісячно. Наша країна, яка й до конфлікту відзначалася низькими показниками народжуваності, тепер може перетворитися на лідера з найнижчим рівнем народжуваності у світі.

Згідно з останнім дослідженням здійсненим Об'єднаним дослідницьким центром (JRC), яке є частиною Європейської комісії, очікується, що рівень народжуваності в Україні становитиме приблизно 0,7 дітей на одну жінку. Це втричі менше, ніж необхідно для збереження населення (2 дітей на одну жінку) і демонструє, що лише двоє дітей народжуються на кожних шістьох дорослих осіб. Для порівняння, у 2022 році рівень народжуваності склав 0,9 дитини на одну жінку [13].

Таке катастрофічне падіння рівня народжуваності в Україні в 2022 році пояснюється двома основними причинами, пов'язаними з війною.

По-перше, люди, які залишилися в Україні, відчувають невизначеність і страх щодо майбутнього. Це може призвести до відкладення планів щодо створення сім'ї та народження дітей.

По-друге, мільйони українців, які виїхали з країни, переважно це жінки репродуктивного віку. Це означає, що кількість потенційних матерів у країні значно зменшилася [7, с.49].

Станом на 24 вересня 2023 року, згідно з даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини, в Україні зафіксовано 27 449 випадків загибелі або поранення мирних жителів. Ці трагічні цифри включають 9701 загиблих та 17 748 поранених (див. табл. 1). Більшість цих випадків (22 188) сталися на території, яка перебувала під контролем українського уряду на момент трагедії. З них 10 611 випадків (4287 загиблих та 6324 поранених) припадають на Донецьку та Луганську області, а 11 577 випадків (3263 загиблих та 8314 поранених) - на інші області України. На окупованих територіях зафіксовано 5261 випадок загибелі або поранення мирних жителів (2151 загиблих та 3110 поранених). З них 3620 випадків (805 загиблих та 2815 поранених) сталися в

Донецькій та Луганській областях, а 1641 випадок (1346 загиблих та 295 поранених) - в інших окупованих областях [12].

Таблиця 1

Таблиця кількості жертв та біженців

Тип втрат	Кількість
Загиблі	9701
Поранені	17 748
Біженці (за кордоном)	7 989 027
Внутрішньо переміщені особи	6 970 000
Незаконно депортовані до росії	2 900 000

Джерело: складено автором за даними [11]; [12]

Отже, таблиця 1 демонструє, що війна має руйнівний вплив на населення України. Зафіксовано 27 449 випадків загибелі або поранення мирних жителів, з них 9701 загиблих. Мільйони людей змушені були тікати з своїх домівок, ставши біженцями як в Україні, так і за її межами. Більшість жертв та біженців - це жінки та діти. Це свідчить про те, що війна має непропорційно негативний вплив на найбільш вразливі групи населення.

Важливо зазначити, що реальні цифри, ймовірно, значно вищі, адже з деяких районів, де тривають активні бойові дії, інформація про втрати надходить з затримкою. Багато повідомлень про загибель та поранення мирних жителів ще потребують остаточного підтвердження. Це стосується, зокрема, таких населених пунктів, як Маріуполь, Лисичанськ, Попасна та Северодонецьк, де, за даними, загинуло та постраждало багато мирних людей.

Ситуація з втратами серед цивільного населення України є жахливою та потребує негайного вирішення конфлікту. Активісти з спільноти "Книга пам'яті полеглих за Україну" провели аналіз інформації з відкритих джерел щодо загиблих українських воїнів від початку повномасштабного вторгнення росії. За цими підрахунками, кількість загиблих українських захисників на війні складає щонайменше 30 тисяч осіб (інформація на листопад 2023 року), ураховуючи небойові втрати, але не враховуючи загиблих серед зниклих безвісти [6].

Широкомасштабна збройна агресія призвела до численних випадків загибелі та поранення мирного населення у різних регіонах країни, руйнування або некоректної роботи важливих об'єктів інфраструктури та масштабних пошкоджень цивільних об'єктів. Ці негативні наслідки військової агресії викликали масштабну міграцію населення. Згідно з прогнозами Європейської Ради, в результаті міграції може статися скорочення чисельності населення України на 24-33%, залежно від тривалості бойових дій та стабільності функціонування інфраструктури [1, с. 4].

Серед різних видів міграції населення, що зараз спостерігаються в Україні, слід виділити наступні:

- міграція за кордоном. Згідно з даними Міністерства закордонних справ (МЗС), станом на 1 лютого 2023 року близько 7 989 027 осіб, що є громадянами України, перебувають за кордоном. Із них понад 5,84 мільйонів - дорослі громадяни України. Однак, потрібно зауважити, що на консульському обліку, за даними станом на 12 грудня 2022 року, знаходилося лише 448 592 громадяни України. Ця різниця пояснюється тим, що включення до консульського обліку переважно є добровільним і необов'язковим (з деякими винятками), тому дані консульського обліку не відображають повної картини зовнішньої міграції [11, с. 198].

- внутрішня міграція в Україні є значущою. Згідно з даними Міжнародної організації з міграції на 23 серпня 2022 року, близько 6,97 мільйонів осіб вже стали внутрішньо переміщеними особами всередині меж країни. Це свідчить про великий рівень внутрішніх переселень у зв'язку зі складною ситуацією в Україні [5].

- незаконне вивезення українських громадян до росії становить серйозну проблему. За даними Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН) станом на вересень 2022 року, було переміщено до росії приблизно 2,9 мільйони осіб, у тому числі 9400 українських дітей. Це викликає серйозні питання щодо порушення прав та безпеки цих осіб, особливо дітей, і потребує уваги міжнародної спільноти [13].

Україна об'єднала різні державні структури для створення єдиного державного інформаційного порталу «Діти війни», на якому відображається статистика щодо вбитих, поранених, зниклих та депортованих дітей в країні. На жаль, дані оновлюються регулярно. Це стає свідченням актів геноциду українського народу росіянами через українських дітей. За даними станом на 3 січня 2023 року, офіційно було депортовано понад 19 546 українських дітей. Однак, при

наведенні курсора на значок «інформація» біля цієї цифри, можна побачити шокуючу цифру 744 тисяч, що викликає особливу тривогу та обурення [3].

Внаслідок війни в Україні відбулися значні зміни в демографічній структурі населення. Спостерігається збільшення відсотка людей похилого віку та зменшення відсотка дітей та молоді. Ці зміни можуть негативно вплинути на економічний розвиток, соціальну стабільність і національну безпеку країни.

За результатами соціологічного опитування, проведеного Соціологічною службою Центру Разумкова з 20 липня по 25 серпня 2022 року, виявлено, що переважна більшість мігрантів складають жінки та діти (90%). За результатами цього опитування видно, що переважна більшість емігрантів є особами працездатного віку: 30–39 років – 42%, 40–49 років – 29%. Зокрема, 83% мають вищу або незакінчену вищу освіту. Серед них 30% - висококваліфіковані фахівці, 12% - кваліфіковані працівники, 14% - керівники підприємств або підрозділів, а також 14% – підприємці. Основна частка біженців у віці 18 років і старше складає 55%, зокрема особи у віці 35-59 років. Частка осіб пенсійного віку серед цього контингенту становить 16%, а серед загальної кількості біженців (враховуючи осіб молодше 18 років) - 12% [8].

Інформація, що розміщена на сайті Верховної Ради України, відрізняється від оновлених даних дипломатичних представництв України за кордоном. За останніми відомостями на 25 травня 2022 року, загальна кількість осіб віком понад 60 років, які прибули до інших держав після 24 лютого 2022 року, становила 502 980 осіб. Це значно вплинуло на статево-вікову структуру населення України [10].

Тривала війна, руйнування економічної системи України та складнощі у соціально-економічному відновленні держави підвищують ризики неповернення значної частини цивільного населення назад додому. Цей процес може суттєво вплинути на молоде населення, що загрожує погіршенням демографічного потенціалу країни в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Зараз темпи виїзду за кордон сповільнилися. Однак продовження конфлікту може спровокувати подальшу міграцію українського населення за кордон. Інтенсивність цього явища і його напрями будуть залежати від численних факторів, включаючи:

- обсяг бойових дій;
- прогрес у деокупації решти тимчасово окупованих територій;
- стійкість місцевої критичної інфраструктури;
- обстріли населених пунктів з боку російських військ;
- можливі кризові події техногенного чи природного характеру;
- рівень соціально-економічного відновлення звільнених територій;
- зміни на ринку праці та в економічній структурі різних регіонів України [1, с. 29].

Практично в усіх опитуваннях серед біженців ставиться питання про їх наміри повернутися в Україну. Наприклад, за результатами опитування, проведеного соціологічною групою "Рейтинг", виявлено, що 96% людей, які змушені залишати країну, виражають бажання повернутися назад додому [2].

Інші джерела надають менш оптимістичну картину, але не менше половини вимушених мігрантів висловлюють намір повернутися. Проаналізувавши цю інформацію, важливо усвідомити, що, по-перше, плани можуть змінюватися, по-друге, у цій інформації можуть бути значні неточності. Крім того, деякі мігранти можуть віддавати соціально бажану відповідь, заявляючи готовність повернутися, хоча насправді не мають наміру це робити [4, с. 36].

Після певного зменшення напруженості в країні розпочалося повернення частини біженців. З кінця квітня помітно, що потік мігрантів спрямовується назад до України. У квітні Управління Верховного комісара ООН у справах біженців здійснило опитування серед осіб, що поверталися через західні кордони до України. Результати свідчать, що головними мотивами повернення були бажання повернутися до родини та впевненість у тому, що регіон, звідки вони виїхали, став більш безпечним для проживання [14].

Важливо підкреслити, що не всі поверталися назавжди. Згідно з результатами дослідження, згаданого вище, 15% осіб прибули тимчасово для вивезення особистих речей або для зустрічі з членами родини. Крім того, частина повернених осіб може знову виїхати за кордон після отримання нової інформації про події у країні, що виникає безпосередньо на місці. Також варто відзначити, що частина біженців, які повернулися, можуть стикнутися з проблемами пошуку роботи з належним рівнем оплати, що може стимулювати їх знову виїхати за кордон.

Загальна тенденція вимушеної міграції вказує на те, що тривале перебування та працевлаштування за кордоном зменшує імовірність повернення осіб до України. Цей факт спостерігається не лише в контексті першої хвилі міграції, а й для нових потоків. Таким чином, намір переселенців залишитися за кордоном залежить не лише від обстановки в Україні, але й від їх здатності адаптуватися в країнах, де вони перебувають.

Необхідно також враховувати, що вимушена міграція це лише один з факторів зменшення чисельності населення. На цей показник вплине зростання смертності серед учасників конфлікту, які перебувають в зоні війни, а також осіб, які залишилися в цих територіях. Це призведе до зменшення чисельності населення у віковій категорії 18-60 років. Додатково до вищезгаданого, варто врахувати, що пенсійний вік із собою несе значні обмеження щодо мобільності. Ця група населення має обмежені можливості самостійно виїхати на безпечні території, тому вони вважаються однією з найбільш вразливих категорій. Що стосується старших пенсіонерів, вони є у групі осіб, серед яких прогнозується значне зростання числа померлих та загального рівня смертності. Також, якщо особа пенсійного віку не мала родичів, ймовірність того, що будуть здійснені пошуки, майже нульова.

Прогнозування чисельності населення в Україні пов'язане з розробкою сценаріїв змін за умов війни. Врахування регіональних особливостей в таких розрахунках дає можливість оцінити перерозподіл населення в межах країни. Необхідно виявити нові, надійні джерела інформації для точних прогнозів, оскільки стандартні дані можуть бути неповними. Розрахунки за матрицею сценаріїв міграційних потоків враховуючи регіональні особливості можуть стати допоміжним інструментом у цьому процесі. Однак, при усій увазі до цих методів, точне прогнозування чисельності населення в Україні без проведення перепису населення може бути складним [7, с. 37].

Доктори Сара Крістісон, Чіа Лю, Юлія Миколай та професор Хілл Кулу провели демографічні прогнози, використовуючи метод когортних компонентів за допомогою програмного забезпечення POPGROUP (Edge Analytics 2020). Вони розглянули різні гіпотетичні сценарії з урахуванням кількості жертв та біженців, а також можливість повернення біженців після закінчення конфлікту.

Згідно їхнього аналізу, якщо збережуться минулі демографічні тенденції, населення України зменшиться на 16% протягом наступних двох десятиліть. З урахуванням жертв війни та великої кількості біженців, скорочення населення може бути ще більшим, або на третину. Прогнози також вказують на значні відмінності між віковими групами: чисельність дітей зменшиться, а частка старшого населення збільшиться, що свідчить про значне старіння населення. Це ще більше підсилюється зростанням кількості біженців через тривалість конфлікту. Їх результати також підкреслюють важливість частки повернутих біженців для чисельності та структури населення України. Якщо 90% біженців повернуться, скорочення та старіння населення будуть схожі на передбачені базовим прогнозом, незалежно від їхньої кількості та структури. Однак якщо лише 10% біженців повернуться, населення може зменшитися на 24-33% до 2040 року. Ще більш вражаючим є зменшення чисельності населення працездатного віку (на 27-36%) і особливо дітей (на 46-56%) до 2040 року [15, с.13]. Ці висновки підкреслюють необхідність відновлення країни після війни, щоб створити сприятливі умови для повернення біженців.

У контексті тривалої політичної та економічної нестабільності, біженці можуть не лише залишатися за кордоном, а й молоді сім'ї в Україні можуть також вибрати еміграцію. Народжуваність може залишатися пригніченою у таких умовах невизначеності.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, аналіз показує, що населення України скорочується і старіє і ці процеси, за прогнозами, триватимуть у наступні два десятиліття. Вторгнення росії не лише призведе до величезних людських та економічних втрат в Україні в сьогоденні, але й матиме довгострокові демографічні наслідки.

Здійснений аналіз впливу російської агресії на майбутнє населення України дозволив зробити важливі висновки щодо демографічних змін у країні. Експертні прогнози, проведені за допомогою методу когортних компонентів, дозволили прослідкувати різні сценарії, враховуючи кількість біженців, жертв війни та можливість їхнього повернення після закінчення конфлікту.

Відхилення від минулих демографічних тенденцій та підсилення старіння населення є важливими аспектами прогнозів. Чисельність дітей зменшиться, а частка старшого населення збільшиться, відображаючи великий вплив старіння населення внаслідок війни. На основі прогнозів

видно, що частка повернутих біженців надзвичайно важлива для подальшого розвитку чисельності та структури населення. Це також вказує на необхідність створення умов для повернення біженців, щоб вплинути на демографічну ситуацію України.

Тривала політична та економічна нестабільність може призвести до залишання біженцями країни та можливого зменшення народжуваності у зв'язку з невизначеністю. Отже, важливо враховувати не лише прогнози стосовно повернення біженців, а й можливий вплив довгострокової еміграції та тривалої нестабільності на демографічну ситуацію України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Потапенко В. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні : аналіт. доп. [Електронний ресурс] / [В. Потапенко, А. Головка, О. Валевський та ін.]. – Київ : НІСД, 2023. – Ст. 33. – Режим доступу: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.01>
2. Дев'ять загальнонаціональних опитувань: соціально-економічні проблеми під час війни [Електронний ресурс] / Соціологічна група Рейтинг. – Режим доступу: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_042022_x_work_idp_press.pdf
3. Діти війни [Електронний ресурс] // Діти війни. – Режим доступу: <https://childrenofwar.gov.ua/>
4. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України // Демографія та соціальна економіка. – 2022. – № 2(48). – С. 46.
5. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні: опитування загального населення, раунд 8, 17-23 серпня 2022 року [Електронний ресурс] // Displacement Tracking Matrix. – Режим доступу: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23?close=true>
6. Книга пам'яті полеглих за Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://memorybook.org.ua/>
7. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л. М., Полякова С. В., Шишкін В. С., Реут А. Г., Крикун О. І., Когатько Ю. Л., Заяць В. С., Клименко Ю. А. ; Нац. акад. наук Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. – Київ, 2023 [Електронний ресурс] // Головна. – Режим доступу: <https://nbuviap.gov.ua/e-biblioteka/naukovi-resursy/sotsialna-polityka-1/yakist-zhyttia-naselennia-ukrainy-ta-pershi-naslidky-viiny>
8. Настрої та оцінки українських біженців (липень–серпень 2022р.) [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/nastroi-ta-otsinky-ukrainskykh-bizhentsiv-lypen-serpen-2022p>
9. Opendatabot. На 28% скоротилась народжуваність в Україні від початку великої війни – Opendatabot [Електронний ресурс] // Opendatabot. – Режим доступу: https://opendatabot.ua/analytics/birth-crisis-2023?fbclid=IwAR3WC4Ecfp2yE5SAUU-Kk3s20qt9vtBBdCZM963_YP6xIXI57vpsvdjm-40
10. Майже півмільйона українських пенсіонерів вимушено виїхали за кордон через широкомасштабне воєнне вторгнення росії в Україну [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224006.html>
11. Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації [Електронний ресурс] // ОПОРА - Громадянська мережа - вибори в Україні - Election in Ukraine. – Режим доступу: <https://www.opora.ua.org/viyna/vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhнародni-organizatsiyi-24523>
12. Україна: втрати серед цивільних осіб станом на 24 вересня 2023 року [Електронний ресурс] // Україна. – Режим доступу: <https://ukraine.un.org/uk/247232-україна-втрати-серед-цивільних-осіб-станом-на-24-вересня-2023-року>
13. Ukraine's population future after the russian Invasion [Electronic resource] // JRC Publications Repository. – Mode of access: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132458>
14. Situation overview: movement of ukrainians back into Ukraine - 28 april 2022 [Electronic resource] // UNHCR Operational Data Portal (ODP). – Mode of access: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/92439>
15. Kulu, H., Christison, S., Liu, C., Mikolaj, J. The War and the Future of Ukraine's Population [Electronic resource] // Population Europe. – 2022. – Режим доступу: <https://migrantlife.wp.st-andrews.ac.uk/files/2022/03/The-War-and-the-Future-of-Ukraines-Population.pdf>

REFERENCES:

1. Potapenko V. Vplyv mihratsii na sotsialno-ekonomichnu sytuatsiiu v Ukraini : analit. dop. [Elektronnyi resurs] // [V. Potapenko, A. Holovka, O. Valevskiy ta in.]. – Kyiv : NISD, 2023. – St. 33. – Rezhym dostupu: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.01>
2. Deviate zahalnonatsionalne opytuvannia: sotsialno-ekonomichni problemy pid chas viiny [Elektronnyi resurs] / Sotsiolohichna hrupa Reitynh. – Rezhym dostupu: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_042022_x_work_idp_press.pdf
3. Dity viiny [Elektronnyi resurs] // Dity viiny. – Rezhym dostupu: <https://childrenofwar.gov.ua/>
4. Libanova E. M., Pozniak O. V., Tsymbal O. I. Masshtaby ta naslidky vymushenoï mihratsii naselennia Ukrainy // Demohrafiia ta sotsialna ekonomika. – 2022. – № 2(48). – S. 46.
5. Zvit pro vnutrishnie peremishchennia v Ukraini: opytuvannia zahalnoho naselennia, raund 8, 17-23 serpnia 2022 roku [Elektronnyi resurs] // Displacement Tracking Matrix. – Rezhym dostupu: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-v-ukraini-opytuvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23?close=true>
6. Knyha pamiaty polehlykh za Ukrainu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://memorybook.org.ua/>
7. Yakist zhyttia naselennia Ukrainy ta pershi naslidky viiny / Cherenko L. M., Poliakova S. V., Shyshkin V. S., Reut A. H., Krykun O. I., Kohatko Yu. L., Zaiats V. S., Klymenko Yu. A. ; Nats. akad. nauk Ukr., In-t demohr. ta sots. doslidzh. im. M. V. Ptukhy. – Kyiv, 2023 [Elektronnyi resurs] // Holovna. – Rezhym dostupu: <https://nbuviap.gov.ua/e-biblioteka/naukovi-resursy/sotsialna-polityka-1/yakist-zhyttia-naselennia-ukrainy-ta-pershi-naslidky-viiny>
8. Nastroi ta otsinky ukrainskykh bizhentsiv (lypen-serpen 2022p.) [Elektronnyi resurs] // Tsentrazumkova. – Rezhym dostupu: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/nastroi-ta-otsinky-ukrainskykh-bizhentsiv-lypen-serpen-2022p>
9. Opendatabot. Na 28% skorotylyas narodzhuvanist v Ukraini vid pochatku velykoi viiny – Opendatabot [Elektronnyi resurs] // Opendatabot. – Rezhym dostupu: https://opendatabot.ua/analytics/birth-crisis-2023?fbclid=IwAR3WC4Ecfp2yE5SAUU-Kk3s20qt9vtBBdCZM963_YP6xIXI57vpsvdjm-40
10. Maizhe pivmiliona ukrainskykh pensioneriv vymusheno vykhaly za kordon cherez shyrokomasshtabne voienne vtorhennia rosii v Ukrainu [Elektronnyi resurs] // Ofitsiinyi portal Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224006.html>
11. Vplyv povnomasshtabnoi viiny na mihratsiiu ukrainsiv: yak masshtaby peremishchennia otsiniuiut derzhava Ukraina ta mizhnarodni orhanizatsii [Elektronnyi resurs] // OPORTA - Hromadianska merezha - vybory v Ukraini - Election in Ukraine. – Rezhym dostupu: <https://www.oporaua.org/viyna/vpliv-povnomasshtabnoyi-viiny-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi-24523>
12. Ukraina: vtraty sered tsyvilnykh osib stanom na 24 veresnia 2023 roku [Elektronnyi resurs] // Ukraina. – Rezhym dostupu: <https://ukraine.un.org/uk/247232-ukraïna-vtraty-sered-pivlilnykh-osib-stanom-na-24-veresnia-2023-roku>
13. Ukraine's population future after the russian invasion [Electronic resource] // JRC Publications Repository. – Mode of access: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC132458>
14. Situation overview: movement of ukrainians back into Ukraine - 28 april 2022 [Electronic resource] // UNHCR Operational Data Portal (ODP). – Mode of access: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/92439>
15. Kulu, H., Christison, S., Liu, C., Mikolaj, J. The War and the Future of Ukraine's Population [Electronic resource] // Population Europe. – 2022. – Rezhym dostupu: <https://migrantlife.wp.st-andrews.ac.uk/files/2022/03/The-War-and-the-Future-of-Ukraines-Population.pdf>

DEMOGRAPHIC SITUATION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF MILITARY CONFLICT

NAPORCHUK DENYS
Khmelnyskyi National University

This research aims to analyze demographic changes and the impact of Russian aggression on the population of Ukraine in the context of war. Utilizing demographic trend analysis, the study assesses the impact of hostilities on the number of refugees, changes in population structure, and potential consequences for different age groups. Based on data from official sources, the study considers several scenarios to predict possible changes in the size and composition of Ukraine's population. Particular attention is paid to the dynamics of the age structure, gender composition, birth and death rates, and migration flows. By analyzing these aspects, the study aims to reveal the possible risks and challenges facing Ukrainian society in the wake of the crisis and military conflict. In particular, it highlights the change in the dynamics of births and deaths in the context of war, as well as possible consequences for the health and social well-being of the population.

In addition, the study adheres to a gender approach, taking into account the specifics of the impact of hostilities on women, men and children. In addition to analyzing internal demographic processes, the study also pays attention to migration trends, including emigration, immigration, and internal migration as a result of the war. This helps to understand the dynamics of changes in the geographical distribution of the population and possible prospects for the recovery and development of different regions of Ukraine.

Overall, the study emphasizes the importance of rebuilding the country and creating conditions for the return of refugees in the future. It is noted that the successful reintegration of refugees and the restoration of the country's socio-economic potential are key conditions for ensuring the stability and development of Ukraine in the post-war period.

Keywords: demographic changes, fertility, mortality, migration, refugees, war, impact on population, forecasting, Ukraine.